

บทความวิจัย

ปัจจัยที่ส่งเสริมการตัดสินใจประกอบอาชีพการเกษตรของเยาวชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

ฝากจิต ปาลินทร¹ จ่านรักษ์ อุดมเศรษฐ์^{2*} และ ธานินทร์ คงศิลา²

¹สาขาวิชาเกษตรเขตร้อน คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ 10900

²ภาควิชาส่งเสริมและนิเทศศาสตร์เกษตร คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ 10900

ข้อมูลบทความ

Article history

รับ: 17 สิงหาคม 2565

แก้ไข: 30 กันยายน 2565

ตอบรับการตีพิมพ์: 30 กันยายน 2565

ตีพิมพ์ออนไลน์: 23 พฤศจิกายน 2565

คำสำคัญ

การส่งเสริมอาชีพ

อาชีพการเกษตร

เยาวชน

เกษตรกรรม

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมการตัดสินใจอาชีพการเกษตรของเยาวชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ เยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 362 ราย โดยการสุ่มอย่างมีระบบ (Systematic Sampling) เก็บข้อมูลด้วยการใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือ ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเป็น 0.977 ผลการศึกษาพบว่า เยาวชนร้อยละ 60.80 เคยได้รับการฝึกอบรมการเกษตร ซึ่งเคยได้รับการฝึกอบรมด้านพืชเป็นส่วนใหญ่ (ร้อยละ 81.81) หลังจากที่ได้รับทราบการฝึกอบรมได้นำความรู้ที่ได้ไปใช้หรือปฏิบัติ ร้อยละ 70.16 และมีผลต่อความต้องการประกอบอาชีพการเกษตรร้อยละ 75.70 ส่วนการศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมการตัดสินใจประกอบอาชีพการเกษตรของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ; EFA พบว่ามี 7 องค์ประกอบ เรียงตามลำดับความสำคัญ โดยพิจารณาจากค่าความแปรปรวนของชุดข้อมูล (% of Variance) ได้แก่ 1) แรงสนับสนุนและแรงเสริมจากภายนอก (ร้อยละ 36.19) 2) ครอบครัวและทรัพย์สิน (ร้อยละ 6.204) 3) ปัจจัยการผลิต (ร้อยละ 5.381) 4) ปัญหา (ร้อยละ 4.684) 5) ความพร้อมด้านร่างกายและจิตใจ (ร้อยละ 3.464) 6) สภาพพื้นฐานของเยาวชน (ร้อยละ 3.008) และ 7) การตลาด (ร้อยละ 2.707) สามารถเป็นองค์ประกอบของปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมการประกอบอาชีพการเกษตรของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้ร้อยละ 61.64 ซึ่งจะพบว่าปัจจัยต่าง ๆ เป็นผลจากความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายนอกกับปัจจัยภายใน สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ชีวภาพ และประสบการณ์ โดยใช้ร่วมกับกระบวนการเรียนรู้ผ่านการลงมือทำและการเสริมสร้างประสบการณ์จริง จะสามารถเป็นแรงจูงใจให้เยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเข้าสู่อาชีพการเกษตร

บทนำ

สภาพแวดล้อมทางการเกษตรมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก ในปัจจุบันมีการอพยพแรงงานเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมและบริการมากขึ้น จะเห็นได้จากสัดส่วนแรงงานในภาคเกษตรในช่วง 22 ปี ที่ผ่านมามีแนวโน้มลดลงต่อเนื่อง โดยเฉลี่ยลดลงประมาณปีละ 150,000 คน (Tunsri, 2015) ส่งผลให้แรงงานในการทำเกษตรลดลง ครอบครัวเกษตรกรที่เปรียบเสมือนหน่วยย่อยในการขับเคลื่อนสังคมและเศรษฐกิจของประเทศ ประสบปัญหาขาดแคลนแรงงาน ทำให้สังคมเกษตรเป็นสังคมของผู้สูงอายุ โดยในปี พ.ศ. 2526-2557 เกษตรกรในประเทศไทยมีอายุเฉลี่ย 58 ปี (Farmers Debt Research Project in Rural Thailand, 2014) อีกทั้งแรงงานภาคการเกษตรกลุ่มอายุ 19-24 ปี ลดลงอย่างรวดเร็ว โดยสาเหตุสำคัญที่แรงงานในภาคการเกษตรลดลง เกิดจากทัศนคติของคนรุ่นใหม่ต่ออาชีพการเกษตร (Bank of Thailand, 2014) ทำให้เกิดการขาดแรงจูงใจในการให้คนรุ่นใหม่เข้าสู่ภาคเกษตร (Office of Agricultural

Economics, 2013) เยาวชนที่จะพัฒนาไปเป็นแรงงานในภาคเกษตรกรรมที่เคยเป็นแรงงานที่สำคัญในครอบครัว ได้หันไปสู่อาชีพอื่น วัตถุประสงค์เข้ามาสืบบทบาททำให้ค่านิยมเปลี่ยนแปลงไป ตลอดจนบิดามารดาไม่สนับสนุนให้บุตรหลานประกอบอาชีพการเกษตร (Young Farmer Group Development Group, 2011) เมื่อพิจารณาข้อมูลดังแสดงข้างต้นจะพบว่า สาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดการขาดแคลนแรงงานเกษตรรุ่นใหม่ มาจากทัศนคติต่ออาชีพการเกษตรและการขาดแรงจูงใจที่ดี ซึ่งปัจจัยที่กล่าวมานี้ เป็นผลทำให้มีจำนวนผู้สืบทอดอาชีพเกษตรลดน้อยลงอย่างชัดเจน จากเหตุผลและความจำเป็นดังกล่าวจึงจำเป็นต้องทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมการตัดสินใจประกอบอาชีพการเกษตรของเยาวชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เนื่องจากมีการรายงานข้อมูลสถิติการย้ายถิ่นของเยาวชนอายุ 14-25 ปี พ.ศ. 2562-2563 ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 313,000 คน เป็นจำนวนที่ สูงที่สุดเมื่อเทียบกับช่วงอายุอื่น ๆ เป็น ส่วนใหญ่ย้ายถิ่นด้วยสาเหตุของการงาน ซึ่งมีจำนวนสูงขึ้นทุกปี โดยย้ายเพื่อทำงานนอกภาคการเกษตรสูงถึงร้อยละ

*Corresponding author

E-mail address: agrjrnu@ku.ac.th (J. Udomsade)

Online print: 23 November 2022 Copyright © 2022. This is an open access article, production, and hosting by Faculty of Agricultural Technology, Rajabhat Maha Sarakham University. <https://doi.org/10.14456/paj.2022.21>

84.4 (National Statistical Office Thailand, 2020) ซึ่งผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลสำคัญในการหาแนวทางส่งเสริมการตัดสินใจในการประกอบอาชีพ การเกษตรให้แก่เยาวชน ช่วยลดปัญหาการขาดแคลนแรงงานเกษตรในอนาคต และยังก่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพแรงงานในภาคการเกษตรให้ดีขึ้นได้อีกทาง

อุปกรณ์และวิธีการวิจัย

ประชากร

เยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อายุระหว่าง 15-25 ปี ที่เป็นสมาชิกองค์การเกษตรกรในอนาคตแห่งประเทศไทย (อกท.) ทั้งนี้เนื่องจากเป็นองค์กรที่มุ่งหวังให้เยาวชนกลุ่มนี้เป็นเกษตรกรรุ่นใหม่ที่ทำ การเกษตรจนเป็นต้นแบบอาชีพของชุมชนได้ แต่จากข้อมูลการสำรวจเบื้องต้น พบว่ามีเยาวชนจำนวนหนึ่ง ไม่ต้องการประกอบอาชีพ การเกษตร จึงเลือกเยาวชนกลุ่มนี้เป็นประชากรในการศึกษาเพื่อให้ทราบ ปัจจัยส่งเสริมการตัดสินใจประกอบอาชีพการเกษตร โดยเลือกจาก วิทยาลัยตัวแทนตามการแบ่งเขตการบริหารงานราชการภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 เขต เขตละ 1 วิทยาลัย และเป็น วิทยาลัยที่มีการดำเนินงาน การบริหารจัดการ และประกอบกิจกรรม อกท. อย่างต่อเนื่อง จำนวน 5 วิทยาลัย ได้แก่ วิทยาลัยเกษตรและ เทคโนโลยีอุดรธานี วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีขอนแก่น วิทยาลัย เกษตรและเทคโนโลยีบุรีรัมย์ วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีศรีสะเกษ และวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีมุกดาหาร และคำนวณหาขนาด ตัวอย่างจากประชากรทั้งหมด 3,737 คน ที่ศึกษาในระดับ ปวช.1 – ปวส. 2 โดยใช้สูตรการคำนวณของ Taro Yamane ในระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 362 คน กำหนดจำนวนตัวอย่าง จากแต่ละวิทยาลัย โดยใช้สูตรคิดคำนวณขนาดตัวอย่างที่เหมาะสม (Proportional allocation) จากนั้นนำบัญชีรายชื่อมาทำการสุ่มอย่างมี ระบบ (Systematic Sampling) เพื่อสุ่มเลือกบุคคลที่จะทำการสัมภาษณ์ เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

แบบสัมภาษณ์ปัจจัยที่ส่งเสริมการตัดสินใจประกอบอาชีพ การเกษตรของเยาวชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้นำไปทดลอง ใช้เครื่องมือกับนักเรียนในวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ที่ไม่ใช่มูลนิธิ ตัวอย่างจำนวน 30 คน พบว่าเครื่องมือมีความเชื่อมั่นได้ค่า สัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) เท่ากับ 0.977

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้สถิติค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด และ ส่วนเบี่ยงเบน-มาตรฐาน และการศึกษาการได้รับความรู้จากการเข้า รับการฝึกอบรมด้านการเกษตรของเยาวชน ได้กำหนดความหมาย จากค่าเฉลี่ยเป็น 4 ช่วง ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 0.00 - 0.75 หมายถึง ไม่ได้ได้รับความรู้ คะแนน เฉลี่ย 0.76 – 1.50 หมายถึง ได้รับความรู้น้อยคะแนนเฉลี่ย 1.51 - 2.25 หมายถึง ได้รับความรู้ปานกลาง และคะแนนเฉลี่ย 2.26 – 3.00 หมายถึง ได้รับความรู้มาก

จากนั้นทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA) ของปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมอาชีพการเกษตร ของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ

ดำเนินการโดยการตรวจสอบความเหมาะสมของข้อมูลว่า

มีความเหมาะสมในการวิเคราะห์องค์ประกอบด้วยสถิติ Kaiser – Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy (KMO) และ ทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ โดยใช้ Bartlett's Test of Sphericity หลังจากนั้นทำการวิเคราะห์ Bartlett's Test of Sphericity หากพบว่ามีนัยสำคัญทางสถิติจะแปลได้ว่า ยอมรับ สมมติฐาน H1 คือ ตัวแปรต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กัน ซึ่งสามารถนำไป วิเคราะห์องค์ประกอบได้ (Kraiawan, 2013) ต่อมาทำการ ตรวจสอบค่าความแปรปรวนตัวแปรแต่ละตัวแปร โดยพิจารณาค่า ความร่วมกันของตัวแปร (Communality : h^2) ซึ่งไม่ควรน้อยกว่า 0.50 และหากมีค่าน้อยกว่า 0.50 ควรตัดตัวแปรนั้นออกไป แล้วนำมาสกัดองค์ประกอบ (Factor Extraction) ด้วยการวิเคราะห์ องค์ประกอบร่วม (Common Factor Analysis; CFA) เทคนิคย่อย วิธี แกนหลัก (Principal Axis Factoring; PAF) และแกนหมุน องค์ประกอบแบบมุมฉาก (Orthogonal Rotation) ด้วยวิธี เวอร์แมกซ์ (Varimax Method) และลำดับสุดท้ายคือ การพิจารณา องค์ประกอบ โดยใช้เกณฑ์การกำหนดจำนวนองค์ประกอบ ดังนี้ 1) องค์ประกอบแต่ละตัวต้องมีตัวแปรสังเกต 3 ตัวขึ้นไป 2) Eigen Value มีค่ามากกว่า 1 3) ร้อยละของความแปรปรวนสะสม มากกว่า 60 และ 4) Factor loading ต้องมากกว่า 0.3

ผลการวิจัย

ปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยด้านครอบครัว

1. เยาวชนผู้ให้สัมภาษณ์ ได้แก่ นักเรียนและนักศึกษา ปวส. 1 จนถึงระดับ ปวช.2 เป็นเพศชาย ร้อยละ 50.82 และเพศหญิงร้อยละ 49.08 อายุเฉลี่ย 17 ปี เรียนสาขาพืชศาสตร์ ร้อยละ 27.90 รองลงมาสาขาสัตวศาสตร์ ร้อยละ 19.88 สาขาเกษตรศาสตร์ ร้อยละ 13.53 สาขาช่างยนต์ ร้อยละ 12.70 สาขาอุตสาหกรรม เกษตร ร้อยละ 10.77 สาขาการบัญชี ร้อยละ 5.80 สาขาประมง ร้อยละ 4.97 สาขาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ ร้อยละ 2.48 สาขาไฟฟ้า ร้อยละ 1.38 และสาขาเทคโนโลยีภูมิทัศน์และสาขาบริหารธุรกิจ ร้อยละ 0.27

2. เยาวชนมีบิดาเป็นเกษตรกร (ร้อยละ 51.60) มารดาเป็น เกษตรกร (ร้อยละ 51.72) และมีเยาวชนบางรายมีผู้ปกครองที่ไม่ใช่ บิดา มารดา ($n=6$) เป็นเกษตรกร ร้อยละ 50.00

3. เยาวชนมีประสบการณ์ในการทำเกษตร (ร้อยละ 63.18) โดยแบ่งเป็น ประสบการณ์ด้านพืช ร้อยละ 52.76 เฉลี่ย 4.53 ปี ประสบการณ์ด้านปศุสัตว์ ร้อยละ 81.50 เฉลี่ย 3.98 ปี และ ประสบการณ์ด้านประมง ร้อยละ 90.05 เฉลี่ย 2.42 ปี ซึ่งนักเรียน สามารถเลือกเข้ารับการฝึกอบรมได้ด้วยตนเอง

การเข้าร่วมฝึกอบรมและได้รับความรู้จากการฝึกอบรมด้านการเกษตร ของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

เยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือร้อยละ 60.80 เคยเข้า รับการฝึกอบรมการเกษตร จากสถานศึกษา หน่วยงานภาครัฐและ เอกชน และร้อยละ 39.20 ไม่เคยเข้ารับการฝึกอบรมการเกษตร ซึ่งด้านที่เคยเข้ารับการฝึกอบรม ส่วนใหญ่ ร้อยละ 81.81 เคยเข้ารับ การฝึกอบรมอบรมด้านพืช รองลงมาร้อยละ 37.27 ฝึกอบรมด้าน สัตว์ ร้อยละ 24.09 ฝึกอบรมด้านประมง และร้อยละ 15.45 ฝึกอบรมด้านอารักขาพืช ซึ่งผลสรุปภาพรวม การได้รับความรู้จาก

การเข้ารับการฝึกอบรมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย (Mean) เท่ากับ 1.71 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.763 (Table 1) และมีการนำความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์ร้อยละ 70.16 ซึ่งการฝึกอบรมเกี่ยวกับการเกษตรส่งผลให้เยาวชนต้องการประกอบอาชีพเกษตรมากถึงร้อยละ 75.9 (Table 2)

2. การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยใช้ Kaiser – Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy (KMO) ตัวแปรสังเกตจำนวน 45 ตัวแปร ที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบนั้นมีค่า KMO เท่ากับ 0.93 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.50 แสดงว่า ตัวแปรมีความสัมพันธ์กันในขนาดที่เหมาะสมในการนำไปวิเคราะห์เชิงสำรวจได้ และเมื่อทดสอบนัยสำคัญทางสถิติด้วย Bartlett's Test of Sphericity พบว่ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่าเมทริกซ์สหสัมพันธ์ที่ได้นั้น ไม่เป็นเมทริกซ์เอกลักษณะ ข้อมูลมีความเหมาะสมในการวิเคราะห์องค์ประกอบได้ ดังแสดง (Table 3)

การตรวจสอบความเหมาะสมของตัวแปรแต่ละตัวโดยสถิติค่าความร่วมกัน (Communality: h²)

การตรวจสอบความเหมาะสมของตัวแปรแต่ละตัว โดยสถิติค่าความร่วมกัน (Communality : h²) เพื่อใช้วัดความเหมาะสมของตัวแปรที่จะนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบ พบว่า ตัวแปรที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบนั้นมีค่า Communality : h² อยู่ระหว่าง

0.534 – 0.852 มีค่ามากกว่า 0.5 จำนวน 39 ตัว ซึ่งมี 6 ตัวแปรที่มีค่าน้อยกว่า 0.5 ได้แก่ แสดงว่าตัวแปรไม่เหมาะสมที่จะนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบได้ (Yuth, 2013) ผู้วิจัยจึงตัดตัวแปรต่อไปนี้

ออกจากกระบวนการวิเคราะห์องค์ประกอบในลำดับถัดไป

สกัดองค์ประกอบ (Factor Extraction)

การสกัดองค์ประกอบ (Factor Extraction) ด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบร่วม (Common Factor Analysis: CFA) โดยการย่อแกนหลัก (Principal Axis Factoring : PAF) และทำการหมุนแกนองค์ประกอบแบบมุมฉาก (Orthogonal Rotation) ด้วยวิธีเวอร์แมกซ์ (Varimax Method) ได้จำนวนองค์ประกอบ 8 องค์ประกอบ ที่มีค่า Eigen Value มากกว่า 1

จาก Table 3 พบว่า ค่าไอเกน (Eigen Value) ซึ่งเป็นผลบวกกำลังสองของน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรทั้ง 45 ตัวแปร ในแต่ละองค์ประกอบ ที่มีค่าไอเกน (Eigen Value) มากกว่า 1 ขึ้นไปได้ องค์ประกอบทั้งหมด 8 องค์ประกอบ ค่าร้อยละความแปรปรวนสะสมทั้ง 8 องค์ประกอบ จากตัวแปรทั้งสิ้น 39 ตัวแปร มีค่าเท่ากับ 64.004 สามารถอธิบายได้ว่าองค์ประกอบของกระบวนการจัดการความรู้ของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ สามารถเป็นองค์ประกอบได้ร้อยละ 64.004 (Table 4)

Table 1 Training attendance and knowledge gained from training

Training topic (n=220)	% of training*	Knowledge gained								Mean	S.D.	Interpret**
		well		moderate		less		no gain				
		No.	%	No.	%	No.	%	No.	%			
Plant	81.81 (n=180)	71	39.44	98	54.478	8	4.44	3	1.66	1.68	0.638	moderate
Animal	37.27 (n=83)	36	43.37	38	45.8	5	6.02	4	4.82	1.72	0.786	moderate
Fishery	24.09 (n=53)	25	47.16	20	37.73	7	13.20	1	1.88	1.70	0.774	moderate
Plant protection	15.45 (n=34)	15	44.11	14	41.17	3	8.82	3	8.82	1.76	0.855	moderate
overview										1.71	0.763	moderate

*More than 1 answer

** 0.00 – 0.75 means no knowledge gained, 0.76 – 1.50 means gained less knowledge, 1.51 – 2.25 means gained moderate knowledge Value and 2.26 – 3.00 means gaining a lot of knowledge

Table 2 Effects of training to the youth

The effect of training	Number	Percentage
Applying knowledge to practice	254	70.16
Not applying knowledge to practice	108	29.83
The effects of training		
Effects to needs of youth in agricultural careers	274	75.70
Not effects to needs of youth in agricultural careers	88	24.30

ปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมการประกอบอาชีพการเกษตรของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1. การทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปร ได้มีการกำหนดตัวแปรสังเกต (Observed Variable) จำนวน 45 ตัวแปร ดังนี้

X1 แทน เพศ	X16 แทน การมีเงินออม	X31 แทน ปัญหาด้านการจัดหาตลาด
X2 แทน อายุ	X17 แทน การเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตร	X32 แทน ปัญหาการคมนาคมไม่สะดวก
X3 แทน ระดับการศึกษา	X18 แทน การได้รับข่าวสารทางการเกษตร/โฆษณา/ปชส.	X33 แทน ปัญหาด้านการขนส่งผลผลิตทางการเกษตร
X4 แทน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	X19 แทน การส่งเสริมการเกษตรจากภาครัฐ/เอกชน	X34 แทน การเข้ารับการอบรมที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร
X5 แทน จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่มี	X20 แทน ทำเลที่ตั้งพื้นที่ทำการเกษตร	X35 แทน การสนับสนุนปัจจัยการผลิตจากภาครัฐ/เอกชน
X6 แทน จำนวนแรงงานในครัวเรือนที่มี	X21 แทน การมีแหล่งน้ำสำหรับการเกษตร	X36 แทน การสนับสนุนด้านเงินทุนภาครัฐ/เอกชน
X7 แทน ประสบการณ์ในการทำเกษตร	X22 แทน ปริมาณน้ำสำหรับการเกษตร	X37 แทน การได้รับสวัสดิการต่าง ๆ
X8 แทน อาชีพของผู้ปกครอง	X23 แทน เทคโนโลยีการเกษตรที่ทันสมัย	X38 แทน ภาวะการจ้างงาน/การดำเนินงาน
X9 แทน การสนับสนุนของผู้ปกครองในการทำเกษตร	X24 แทน กระแสนิยมบริโภคอาหารปลอดภัย	X39 แทน บุคคลต้นแบบ
X10 แทน ความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว	X25 แทน การได้รับการยอมรับจากสังคม	X40 แทน ความถนัด
X11 แทน ขนาดพื้นที่ถือครองทางการเกษตร	X26 แทน ปัญหาด้านดิน	X41 แทน ความสนใจ
X12 แทน ลักษณะการถือครองที่ดิน	X27 แทน ปัญหาด้านอากาศ	X42 แทน สุขภาพ
X13 แทน รายได้ทางการเกษตร	X28 แทน ปัญหาด้านแมลง	X43 แทน ทุนทรัพย์ (เพื่อการศึกษาค้นคว้า)
X14 แทน จำนวนรายจ่ายในครัวเรือน	X29 แทน ปัญหาด้านปริมาณน้ำเพื่อการทำการเกษตร	X44 แทน ทุนทรัพย์ (เพื่อการลงทุนประกอบอาชีพอื่น ๆ)
X15 แทน การมีหนี้สิน	X30 แทน ปัญหาด้านโรค	X45 แทน คำแนะนำของผู้ปกครอง

Table 3 Kaiser –Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy (KMO) and Bartlett's Test of Sphericity

Kaiser –Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy (KMO)		.932
Bartlett's Test of Sphericity	Chi-Square	10251.70
	df	990
	Significance	0.000
	n	362

Table 4 Number of Components, Eigen Values, Percentage of Variance and percentage of cumulative variance in each factor

Component	Eigen Values	%Of Variance	Cumulative %	Priority
1	16.278	36.193	36.193	1
2	2.792	6.204	42.397	2
3	2.421	5.381	47.778	3
4	2.108	4.684	52.462	4
5	1.559	3.464	55.926	5
6	1.353	3.008	58.933	6
7	1.218	2.707	61.640	7
8	1.064	2.364	64.004	8

โดยค่าน้ำหนักองค์ประกอบนั้น Factor ที่ 1 นั้นมีความสำคัญที่สุด ซึ่งอธิบายได้ถึงความแปรปรวน ของชุดข้อมูล = ร้อยละ 36.193, Factor ที่ 2 = ร้อยละ 6.204, Factor ที่ 3 = ร้อยละ 5.381, Factor ที่ 4 = ร้อยละ 4.684, Factor ที่ 5 = ร้อยละ 3.464, Factor ที่ 6 = ร้อยละ 3.008, Factor ที่ 7 = ร้อยละ 2.707 และ Factor ที่ 8 = ร้อยละ 2.364

แต่เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบว่า ตัวแปรใดควรอยู่ในองค์ประกอบใด โดยใช้เกณฑ์การพิจารณา Factor Loading (ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ) ซึ่งต้องมีค่ามากกว่า 0.50 แล้วจึงคัดเลือกเฉพาะตัวแปรที่มี Factor Loading (องค์ประกอบ) สูงสุด จากนั้นพิจารณาถึงจำนวนตัวแปรที่ร่วมกันวัดค่าความแปรปรวนของแต่ละองค์ประกอบตั้งแต่ 3 ตัวขึ้นไปจากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ ทำให้ได้องค์ประกอบของปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมการประกอบอาชีพการเกษตรของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำนวน 7 องค์ประกอบ ประกอบด้วยตัวแปรทั้งสิ้น 37 ตัวแปร โดยทั้ง 7 องค์ประกอบสามารถเป็นองค์ประกอบได้ร้อยละ 61.64 ซึ่งรายละเอียดแต่ละองค์ประกอบเรียงตามลำดับความสำคัญของค่าน้ำหนัก ได้แก่

องค์ประกอบที่ 1 มีค่าน้ำหนักระหว่าง 0.534 - 0.782 เรียกองค์ประกอบนี้ว่า แรงสนับสนุนและแรงเสริมจากภายนอก (Encouragement) จำนวน 11 ตัวแปร เรียงตามค่าน้ำหนัก

ประกอบด้วย การสนับสนุนด้านเงินทุนภาครัฐ/เอกชน (X36) การได้รับสวัสดิการต่าง ๆ (X37) การสนับสนุนปัจจัยการผลิตจากภาครัฐ/เอกชน (X35) อาชีพของผู้ปกครอง (X8) การส่งเสริมการเกษตรจากภาครัฐ/เอกชน (X19) ความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว (X6) การได้รับข่าวสารทางการเกษตร/โฆษณา/ปชส. (X18) การเข้ารับการอบรมที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร (X34) ภาวะการจ้างงาน/การดำเนินงาน (X38) การเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตร(X17) และบุคคลต้นแบบ(X39)

องค์ประกอบที่ 2 มีค่าน้ำหนักระหว่าง 0.539 - 0.782 เรียกองค์ประกอบนี้ว่า ครอบครัวและทรัพย์สิน (Parents & Poverty) จำนวน 5 ตัวแปร เรียงตามค่าน้ำหนัก ประกอบด้วย การสนับสนุนของผู้ปกครองในการทำเกษตร (X9) ขนาดพื้นที่ถือครองทางการเกษตร (X11) จำนวนแรงงานในครัวเรือนที่มี (X6) ลักษณะการถือครองที่ดิน (X12) และจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่มี (X5)

องค์ประกอบที่ 3 มีค่าน้ำหนักระหว่าง 0.591 - 0.772 เรียกองค์ประกอบนี้ว่า ปัจจัยการผลิต (Inputs) จำนวน 5 ตัวแปร เรียงตามค่าน้ำหนัก ประกอบด้วย ปริมาณน้ำสำหรับการเกษตร (X22) การมีแหล่งน้ำสำหรับการเกษตร (X21) ทำเลที่ตั้งพื้นที่ทำการเกษตร (X20) เทคโนโลยีการเกษตรที่ทันสมัย (X23) และกระแสนิยมบริโภคอาหารปลอดภัย (X24)

องค์ประกอบที่ 4 มีค่าน้ำหนักระหว่าง 0.664 - 0.781

เรียกองค์ประกอบนี้ว่า ปัญหา (Problems) จำนวน 3 ตัวแปร เรียงตามค่าน้ำหนัก ประกอบด้วย ปัญหาด้านดิน (X26) ปัญหาด้านอากาศ (X27) ปัญหาด้านแมลง (X28) ปัญหาด้านโรค (X30) และปัญหาด้านปริมาณน้ำเพื่อการทำการเกษตร (X29)

องค์ประกอบที่ 5 มีค่าน้ำหนักระหว่าง 0.543 - 0.738 เรียกองค์ประกอบนี้ว่า ความพร้อมด้านร่างกายและจิตใจ (Readiness) จำนวน 4 ตัวแปร เรียงตามค่าน้ำหนัก ประกอบด้วย ความสนใจ (X41) สุขภาพ (X42) ความถนัด (X40) และ คำแนะนำของผู้ปกครอง (X45)

องค์ประกอบที่ 6 มีค่าน้ำหนักระหว่าง 0.742 - 0.852 เรียกองค์ประกอบนี้ว่า สภาพพื้นฐานของเยาวชน (Individual) จำนวน 4 ตัวแปร เรียงตามค่าน้ำหนัก ประกอบด้วย อายุ (X2) ระดับการศึกษา (X3) เพศ (X1) และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (X4)

องค์ประกอบที่ 7 มีค่าน้ำหนักระหว่าง 0.536 - 0.656 เรียกองค์ประกอบนี้ว่า การตลาด (Marketing) จำนวน 4 ตัวแปร เรียงตามค่าน้ำหนัก ประกอบด้วย ราคาผลผลิตไม่แน่นอนและกำหนดราคาเองไม่ได้ (X32) ปัญหาด้านการขนส่งผลผลิตการเกษตร (X33) และด้านการจัดหาตลาด (X31)

วิจารณ์ผลการวิจัย

การฝึกอบรมทำให้เยาวชนสนใจงานทางด้านการเกษตรมากขึ้น พิจารณาได้จากการศึกษาที่เยาวชนนั้นมีการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมนำไปปฏิบัติและต่อยอด ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Anunauue et al. (2018) ที่พบว่า การเรียนรู้ด้านการเกษตรสำหรับเยาวชน ในประเด็นที่สามารถนำไปปรับใช้ให้เข้ากับชีวิตประจำวันได้ ศึกษาต่อได้ ต่อยอดองค์ความรู้ได้ จะทำให้เยาวชนสนใจอาชีพการเกษตรมากขึ้น เนื่องจากเยาวชนจะเห็นได้ชัดเจนว่าสามารถนำไปเป็นอาชีพได้จริง อีกทั้งจากการศึกษาครั้งนี้ยังพบว่า การได้เรียนรู้ผ่านการได้ลงมือทำจริง (Learning by Doing) จากการฝึกอบรมและการเรียนทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติจะช่วยกระตุ้นให้เยาวชนสนใจอาชีพการเกษตรได้มากขึ้น ซึ่งผลการศึกษาชี้ให้เห็นชัดเจนว่า เยาวชนส่วนใหญ่ที่เข้ารับการฝึกอบรมด้านการเกษตรจะมีความสนใจอาชีพการเกษตร สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความหมาย (Meaningful verbal learning theory) ของ Ausubel (1968)

นักจิตวิทยาการศึกษาชาวอเมริกัน ที่กล่าวว่า หากการเรียนรู้สามารถเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิมหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่มีมาก่อน การเรียนรู้จะเป็นการเรียนรู้ที่มีความหมาย (Ausubel, 2008) ดังนั้น เงื่อนไขเรื่องประสบการณ์ด้านการเกษตรจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญปัจจัยหนึ่ง ที่จะช่วยเป็นฐานของการสร้างความสนใจในการเข้าสู่อาชีพการเกษตรของเยาวชน ซึ่งเงื่อนไขดังกล่าวนี้ สามารถสร้างได้ในชั้นเรียน โดยเพิ่มกิจกรรมการเรียนการสอนแบบฝึกปฏิบัติ ประสบการณ์ตรงและทักษะจากการลงมือทำ ตามทฤษฎีของ เพียเจ้ (Piage's cognitive development Theory) ที่เกี่ยวกับการพัฒนาทางสติปัญญาที่เน้นเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ และ Cone of experience ของ Dale (1969) ที่แสดงให้เห็นว่า การเรียนรู้แบบ Active Learning จะช่วยเสริมการจดจำ สร้างทักษะที่สำคัญจนสามารถนำไปปฏิบัติและถ่ายทอดสู่ผู้อื่นได้ อีกทั้ง Ricketts & Place (2005) ยังได้รายงานว่าการมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้นในกิจกรรมลงมือทำจะทำให้เด็กเรียนเปิดกว้างในการเรียนรู้ด้านการเกษตรมากขึ้น เนื่องจากเยาวชนเป็นช่วงวัยที่ต้องได้รับการศึกษา

ดังนั้นรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นประสบการณ์จึงมีผลอย่างมากต่อทัศนคติด้านการเกษตรของเยาวชน ตามผลการศึกษาของ Palinthorn et al. (2018) ชี้ให้เห็นว่า ครู/อาจารย์ เป็นแหล่งสารสนเทศด้านการเกษตรที่เยาวชนรับที่สำคัญที่สุด ทำให้ใช้เวลาส่วนมากอยู่กับครู/อาจารย์ และผลการวิจัยที่พบว่า ปัจจัยที่ส่งเสริมการตัดสินใจการประกอบอาชีพการเกษตรของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำนวน 7 องค์ประกอบ ประกอบด้วย 37 ตัวแปร ซึ่งสอดคล้องกับ Gottfredson (1999) ที่ได้ทำการรวบรวมและอธิบายทฤษฎีการเลือกอาชีพของฮอลแลนด์ (Holland's Theory of Vocational Choice) ไว้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมกับแรงผลักดัน ประสบการณ์ และสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ จะก่อให้เกิดความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบ และความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบนี้จะกลายเป็นความสนใจ จนสามารถนำไปสู่การเลือกอาชีพ จึงสามารถนำมาเขียนเป็นแนวทางในการส่งเสริมให้เยาวชนเข้าสู่อาชีพการเกษตรได้ดังแสดงใน Figure 1 โดยใช้การบูรณาการแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ ทฤษฎีแรงจูงใจ แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกอาชีพ แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสาร และผลการวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น ซึ่งรายละเอียดของแนวทางมีดังนี้

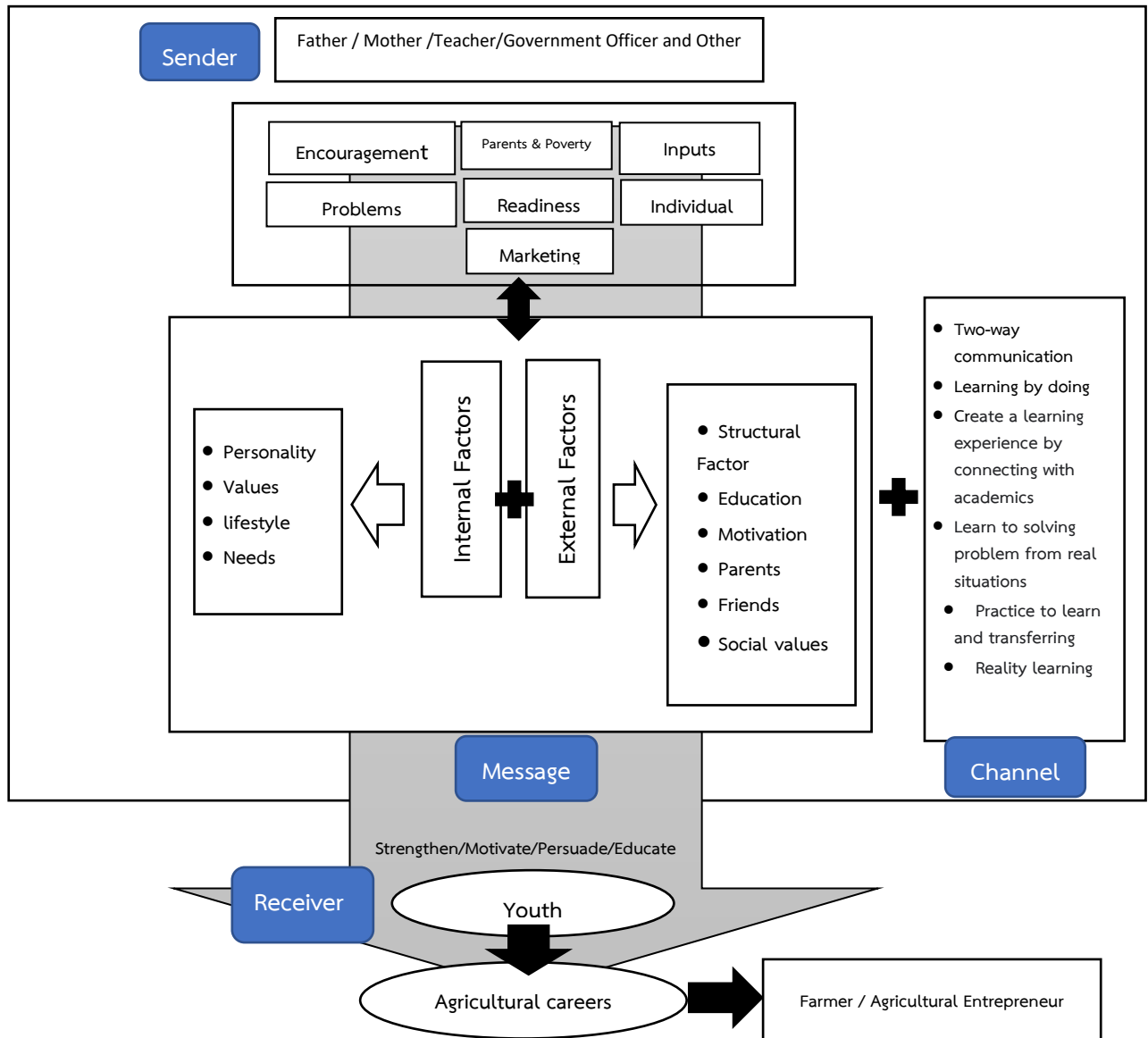

Figure 1 Guidelines for promoting youth into agricultural careers in the Northeastern region

สรุปผลการวิจัย

ปัจจัยที่ส่งเสริมการตัดสินใจประกอบอาชีพการเกษตรของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือสามารถจำแนกได้จำนวน 7 องค์ประกอบ 37 ตัวแปร ได้แก่ 1) แรงสนับสนุนและแรงเสริมจากภายนอก (Encourage) 2) ครอบครัว (Parents & Poverty) 3) ปัจจัยการผลิต (Inputs) 4) ปัญหา (Problems) 5) ความพร้อมด้านร่างกายและจิตใจ (Readiness) 6) สภาพพื้นฐานของเยาวชน (Individual) และ 7) การตลาด (Marketing) เรียงตามลำดับความสำคัญ เป็นองค์ประกอบของปัจจัยที่ส่งเสริมการตัดสินใจประกอบอาชีพการเกษตรของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้ร้อยละ 61.64 ซึ่งจะพบว่าปัจจัยต่าง ๆ เป็นผลจากความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายนอกกับปัจจัยภายใน สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ชีวภาพ ซึ่งสามารถเสนอเป็นแนวทางการส่งเสริมการตัดสินใจประกอบอาชีพการเกษตรของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้ดังนี้

แนวทางสำหรับครอบครัว การศึกษาพบว่า เยาวชนส่วนใหญ่มีผู้ปกครองเป็นเกษตรกร จึงเป็นช่องทางที่สำคัญที่จะทำให้เยาวชนได้รับการบ่มเพาะคุณลักษณะ ปลูกฝังทัศนคติที่ดีต่อการเกษตร ได้รับการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการเกษตร อีกทั้ง

ผู้ปกครองสามารถช่วยสร้างทักษะพิเศษต่าง ๆ รวมไปถึงแนวทางการใช้ชีวิตที่สำคัญในอนาคตให้แก่เยาวชน ให้เยาวชนซึมซับและมีประสบการณ์ จนสามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพในอนาคต

แนวทางสำหรับครู / อาจารย์ ซึ่งเป็นบุคคลที่มีบทบาทและมีอิทธิพลต่อความรู้ ความคิด ความเข้าใจ และทัศนคติของเยาวชนเป็นอย่างมากเช่นกัน เป็นแหล่งข้อมูลการเกษตรที่สำคัญของเยาวชน และการให้ความรู้เกี่ยวกับอาชีพก็มีส่วนสำคัญในการตัดสินใจเลือกอาชีพ ดังนั้น ควรออกแบบบทเรียน กิจกรรม และสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ และออกแบบวิชาหรือ

บทเรียนที่เกี่ยวกับการเกษตรให้ครบวงจรการผลิต เพิ่มสาระวิชาที่เกี่ยวข้องกับการเป็นผู้ประกอบการเกษตรในอนาคต ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการลงมือทำ เพื่อสร้างประสบการณ์ที่สำคัญในการประกอบอาชีพการเกษตร

แนวทางสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การส่งเสริมเยาวชนให้ประกอบอาชีพการเกษตร ควรเริ่มต้นจากการสร้างความเข้มแข็งให้กับครอบครัวเกษตรกรก่อน โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมี

นโยบายหรือโครงการ ที่ช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางรายได้ของครัวเรือนเกษตรกรไทย เสริมสร้างความเข้มแข็งทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมให้ครัวเรือนเกษตรกร ควบคู่ไปกับการสร้างความเข้าใจให้แก่ผู้ประกอบการถึงความสำคัญของการสื่อสารภายในครอบครัว อันจะช่วยพัฒนาความคิด ค่านิยมที่ดีต่ออาชีพการเกษตรของเยาวชนได้ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญต่อการใช้สื่อในการเผยแพร่สารสนเทศการเกษตร โดยสามารถใช้สื่อดิจิทัลรูปแบบต่าง ๆ ที่กำลังนิยมในปัจจุบันให้เยาวชนเห็นช่องทางการประกอบอาชีพ เพื่อให้เป็นแรงบันดาลใจหรือเป็นต้นแบบของความสำเร็

References

- Anunauue, S., Toomhirun, C., Khiphong, J., Sangkatawat, P. (2018). A model for promoting learning in agriculture for youths. *Veridian E-Journal. Thai Version, Humanities Social Sciences and Arts*, 11 (3), 2531-2550. (in Thai)
- Ausubel, D. P. (1968). *Meaningful verbal learning theory*. *Journal of Psychology*. [On-line], 66 213-224. Accessed September 22, 2021. Retrieved from <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/00221309.1962.9711837>.
- Ausubel, D. P. (2008). *Educational Psychology: A Cognitive View*. [On-line], Accessed September 22, 2021. Retrieved from <https://books.google.co.th/books?id=HINpAAAAMAAJ>.
- Bank of Thailand. (2014). *Thailand agriculture situation*. Accessed November 22, 2020. Retrieved from https://www.bot.or.th/Thai/MonetaryPolicy/EconomicConditions/AnnualReport/AnnualReport/annual_Y57_T.pdf (in Thai)
- Dale, E. (1969). *Audio-Visual Methods in Teaching*, 3rd ed., Holt, Rinehart & Winston, New York, 1969, p. 108
- Farmers Debt Research Project in Rural Thailand. (2014). *Farmers Debt in Rural Thailand*. Accessed December 2, 2020. Retrieved from <https://tdri.or.th/wp.content/uploads/2019/05Final-Report.pdf> (in Thai)
- Gottfredson, G. D. (1999). John L. Holland's Contributions to vocational psychology: A review and evaluation. *Journal of Vocational Behavior*, 55, 15-40.
- Kraiawan, Y. (2013). *Multivariate Statistical Analysis for Research*. 1st ed. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- National Statistical Office Thailand. (2020). *Population migration survey in 2020*. Accessed December 12, 2020. Retrieved from http://www.nso.go.th/sites/2014/DocLib13/2563/Migration_63.pdf (in Thai)
- Office of Agricultural Economics. (2013). *Labor shortage problem in agriculture, case study, Northeastern region*. Accessed November 22, 2020. Retrieved from <http://www.oae.go.th/download/journal/2557/Shortageofagriculturalworkers.pdf> (in Thai)
- Palinthorn, F., Udomsade, J., & Kongsila, T., (2018). Agricultural information exposure of future farmers of Thailand organization members in Northeastern region. *Khon Kaen Agriculture Journal*, 46(2), 387-396.
- Ricketts, K. G., & Place, N. T. (2005). Cooperation between secondary agriculture educators and extension agents. *Journal of Extension* [On-line], 43 (6), Article 6 FEA6. Retrieved from: <http://www.joe.org/2005december/a6p.shtml>
- Tunsri, K. (2015). *Labor and the changes in the Thai agricultural sector*. Accessed February 7, 2022. Retrieved from https://www.bot.or.th/Thai/MonetaryPolicy/Northeastern/DocLib_Research/4-Labor-20-with%20Agri%20Changing.pdf (in Thai)
- Young Farmer Group Development Group. (2011). *Handbook of Operation of the Young Farmers Group (for officers)*. Agricultural Cooperatives of Thailand Co., Ltd., Bangkok.

Research article

Factors affecting the agricultural careers extension of youth in the Northeastern region of the Kingdom of Thailand

Fakjit Palinthorn¹ Jumnongruk Udomsade^{2*} and Thanin Kongsila²

¹Tropical Agriculture Program, Faculty of Agriculture, Kasetsart University, Bangkok, 10900

²Department of Agricultural Extension and Communication, Faculty of Agriculture, Kasetsart University, Bangkok, 10900

ARTICLE INFO**Article history**

Received: 17 August 2022

Revised: 30 September 2022

Accepted: 30 September 2022

Online published: 23 November 2022

Keyword

Careers extension

Agricultural careers

Youth

Agriculture

Northeastern region

ABSTRACT

This research aims to find the factors affecting the agricultural careers extension of youth in the Northeastern region, Thailand. The samples of this research were 362 youth in the Northeastern region using systematic sampling randomly. Collecting data by an interview schedule with 0.977 of alpha-coefficient. The result revealed that 60.80 percent of the youth had been training in agriculture. Most of them had training in plants (81.81%). After receiving the training, most of the youth apply knowledge to practice (70.16%), and the training affects to needs of youth in agricultural careers 75.70%. However, factors affecting the agricultural careers extension of youth in the Northeastern region, Thailand by using exploratory factor analysis: EFA consisted of 7 components sorted by %of Variance: 1) Encourage 2) Parents & Poverty 3) Inputs 4) Problems 5) Readiness 6) Individual, and 7) Marketing, respectively. The result revealed that all factors are the relationship between external and internal factors, physical environment, biological, and experience by a hands-on learning process and enhancing hands-on experience will drive youth in the Northeastern region to the agricultural career.

*Corresponding author

E-mail address: agrjru@ku.ac.th (J. Udomsade)

Online print: 23 November 2022 Copyright © 2022. This is an open access article, production, and hosting by Faculty of Agricultural Technology, Rajabhat Maha Sarakham University. <https://doi.org/10.14456/paj.2022.21>